

Lone Eibye Mikkelsens translokationstale

Taler

Lone Eibye Mikkelsen
Rektor på Aarhus
Katedralskole

Dato

28. juni 2024

Sted

Aarhus Katedralskole

Kære Studenter

Allerførst et kæmpestort tillykke med jeres eksamen.

Så blev det jeres tur til at sidde her i skolegården med huerne på. Sidste dag med kliquen, sidste dag på Katten! Sidste dag i skolegården efter en fantastisk uge med fest og farver, hvor det har været så dejligt at se jer både glade, lettede og stolte fejre, at nu er eksamen overstået og huen sat på hovedet. I har fejret det sammen med jeres familier og venner, som med rette også er stolte af jer. Et stort tillykke med studenterne til alle forældre og pårørende.

Da I studenter for tre år siden trådte ind gennem porten for første gang, var det uden tvivl med blandede følelser. I var sikkert både spændte og forventningsfulde, men uden tvivl også - helt forståeligt - lidt bekymrede. Hvordan ville det faglige niveau være, ville I komme i en god klasse og finde ind i en venneflok, hvordan ville lærerne være? Jeg er nemlig sikker på, at en hel masse velmenende mennesker havde fortalt jer, at de tre år i gymnasiet ville blive den bedste tid, som I bare skulle nyde, og hvor I ville få venner for livet. Og det kan jo godt være lidt angstprovokerende at skulle leve op til de massive forventninger.

Jeg tror og håber, at I har haft tre gode år her på Katten, som I kan se tilbage på, når det en gang er jer, der sidder som jubilarer foran den gule bygning. Jeg ved også, at I har klaret de tre år rigtig flot, I har fået et højt gennemsnit og vi er meget stolte af jer på skolen, ikke kun på grund af jeres faglige resultater, men primært fordi I er nogle fantastisk dejlige unge mennesker. Om I har fået venner for livet? Det vil fremtiden vise, men jeg er sikker på, at I har mødt en masse forskellige og dejlige mennesker, som I både har haft det sjovt og hyggeligt med,

og som I har fået en masse gode minder sammen med.

Det er klart, at der også i løbet af de tre år har været tidspunkter, hvor det ikke kun har været en dans på roser at gå i gymnasiet. Der har været masser af lektier og afleveringer, lange skoledage fra kl. 8.00 til 15.15, dage, hvor I af og til ikke har været på toppen og har haft det svært af mange forskellige individuelle og personlige årsager. Men I har klaret den – alle sammen. Klap lige jeres klassekammerat ved siden af jer på skulderen og sig tillykke!

Men hvad er det så, der har båret jer igennem de tre år? Man kunne selvfølgelig sige, at det har været af nødvendighed, at det er nødvendigt med en studentereksamen for at komme videre i systemet, og så må man bare både bide i det sure æble og bide tænderne sammen, hvis det er svært. Jeg tror dog, at der også er andre årsager, der har bidraget til at skabe et godt gymnasieliv, og her vil jeg især pege på fællesskabet og den faglige trivsel på skolen.

Når vi spørger jer elever, hvad I vil fremhæve ved skolen, så siger I praktisk tager alle det gode elevfællesskab. Det fællesskab I har haft i klasserne, på tværs af klasser og årgange og i alle de aktiviteter, som I har igangsat og deltaget i. Det er nemlig ikke nok at have mange mere overfladiske kontakter som fx på de sociale medier. Tætte relationer og det at indgå i et fællesskab sammen med andre har rigtig stor betydning for vores mentale sundhed og, viser det sig, faktisk også for vores levetid. Vi har det bedre, hvis vi føler os som en del af en sammenhængende gruppe, og når vi er integreret med og betyder noget for andre. Stærke fællesskaber har en meget stor værdi for os. Men stærke fællesskaber kræver, at vi investerer i dem.

Og det har I gjort. I de enkelte klasser, i det faglige samarbejde i fagene, i de mange udvalg, i elevrådet, når I har skabt musicals helt på egen hånd, sunget sammen, set film og læst bøger sammen efter skoletid, lavet sport sammen, demonstreret sammen, rejst til nær og fjern sammen og ikke mindst har hygget jer og festet sammen.

Jeg håber, at I vil tage disse erfaringer med jer videre, at livet byder på op og nedture, men at man også bliver stærkere og udvikler sig, står stærkere i livet, når man har overkommet udfordringer. Og ikke mindst kommet igennem det sammen med andre i netop stærke fællesskabet.

Alexandra Krautwald, der har skrevet bogen ”Unge generationer på arbejde”, kalder jeres generation for veluddannede i livsduelighed. I har modsat den generation, der er før jer, skullet forholde jer til klimaforandringer, en rivende teknologisk udvikling, corona mm. I er hele tiden blevet eksponerede for en verden, som kræver stillingtagen. Vi oplever jer her på skolen som en årgang, der ikke har problemer med at sige fra og ønske at forandre verden på jeres præmisser. I kan sige nej og danne jeres egen mening. Heldigvis, for hvis ikke I er med til at forandre, så står verden stille, og vi andre har bestemt kun godt af at få modspil og blive udfordret på vores holdninger.

Jeg er overbevist om, at jeres studentereksamen har bidraget til dette engagement, og har givet jer redskaber både til videre uddannelse og til jeres fremtidige liv,

Men hvordan? Og hvad er det, I tager med herfra ud over forhåbentlig masser af gode minder og venskaber? For I har jo ikke taget en uddannelse, der direkte leder ud på arbejdsmarkedet, men en uddannelse, der kvalificerer jer til videre uddannelse og dermed først på sigt til arbejdsmarkedet. Men det er vel ikke så tosset endda, at vi sigter mod, at I også bliver bedre og ikke dårligere uddannede end tidligere generationer.

Jeg vil nævne tre ting, som for mig er det vigtigste I får med her fra skolen:

For det første faglig viden. I de enkelte fag har I fået faglig viden, som I kan bruge i jeres videre uddannelsesforløb. I ved en masse om bl.a. sprog, matematik, naturvidenskab og samfundsfag, om idræt, musik og billedkunst. I har taget en bred uddannelse, der kvalificerer jer til mange videregående uddannelser, men også til at være både kritiske og konstruktive samfundsborgere på basis af en grundlæggende viden inden for mange områder.

For det andet kan I tænke selv. I år fejrer vi, at det er 300 år siden at Immanuel Kant blev født. Kant stillede spørgsmålet: ”Hvad er oplysning?” og besvarede det med, at det er, når mennesket begynder at turde tænke selv og stille spørgsmål. I har i den grad trænet og lært at stille kritiske spørgsmål og sådan som verden ser ud i dag, er det meget vigtigt, at I både kan og tør udfordre magthaverne, at I kan tænke selv og kan sige fra.

Kant sagde også, at det er mennesket forundt at stille spørgsmål, som det ikke

selv har svar på. Og det har I jo lært at gøre i den demokratiske samtale, hvor alle har mulighed for at få ordet, hvor der er en gensidig opmærksomhed, og hvor man gør sig umage med at lytte til hinanden og forsøge at finde de bedste argumenter for og imod det emne, man samtaler om. Og hvor man bliver klogere af at indgå i samtale med andre i stedet for at stå og råbe fra hver sin kanal som det ofte sker på de sociale medier.

Det tredje I har fået med, er dannelse. Og selvom det måske her i dag lyder lidt højtideligt og kedeligt, så er det for mig at se det allermest vigtige sådan som verden ser ud. Dannelse får nogle til at tænke på noget med at kunne begå sig på de bonede gulve, at have pæne manerer, at kunne spille klaver og tale sprog. Ikke at der er noget galt med at have pæne manerer og at kunne spille klaver og tale sprog, og I er bestemt også dannede på den måde. Men dannelse er noget andet end gode manerer.

I formålsparagraffen for STX står, at uddannelsen skal have et dannelsesperspektiv med vægt på elevernes udvikling af personlig myndighed. Og med rette. Dannelse er nemlig også noget andet og mere end uddannelse. Man kan færdiggøre en uddannelse, men dannelse er ikke noget man kan tage og blive færdig med, det varer hele livet. Det er faktisk et udannet synspunkt at hævde, at nu er man dannet nok og ikke længere behøver mere viden og selvindsigt.

Dannelse er nemlig at vide, hvad man ikke ved. Forandring, nysgerrighed og fascinationer er en del af dannelsen. Jo mere åbne og nysgerrige vi er, jo flere døre opdager vi, at vi kan åbne. Dannelse handler også om at undre sig og om at opføre sig ordentlig over for andre. I programmet, som alle taler om lige nu "Den sorte svane" ser vi nogle højtuddannede, som slet ikke er dannede, og som bestemt ikke opfører sig ordentligt overfor andre.

For dannelse handler også om at have et moralsk kompas, som man kan bruge, når man står i det ubestemte, i situationer man ikke kender. Det kan være i nye sociale sammenhænge, i situationer man ikke mestrer. Og dannelse er at kunne have et spørgende forhold til det liv, vi selv lever, og det liv vi lever sammen med andre. Dannelse er fx også den evne I har vist til at kunne indgå i fællesskaber med andre uden at være sig selv nok.

På den måde bliver dannelse et værn mod at blive manipuleret af andre. I år har

vi fejret, at grundloven fylder 175 år. Og der er mere end nogensinde brug for, at I kan tænke frit og selvstændigt i et samfund, hvor grundloven heldigvis sikrer åndsfrihed og folkestyre. Ikke mindst i en verden hvor teknologien tilbyder nemme og hurtige svar, og hvor det kræver både viden og kritisk eftertænkning, altså dannelse, at vurdere de svar, som teknologien giver.

Desværre er der en tendens til, at nogle politikere igen synes, at dannelse er noget som hører til i de fine saloner. I ved heldigvis, at dannelse er vigtig. Det har I lært gennem fordybelse, læsning og undren, gennem kunsten, litteraturen og videnskaben, som I har stiftet bekendtskab med i jeres gymnasietid.

Vi er stolte over at kunne sende alle jer skønne studenter godt rustede ud ad porten. Det betyder jo ikke, at I kan alt, at I ved alt, og at I aldrig bliver usikre på, hvilken vej I skal tage, men jeg tror, at I har et godt fundament at træffe valg på og gå videre på.

Lige nu overvejer I måske, hvad der skal ske efter alle de mange fester, som venter forude. Nogle af jer har sikkert allerede planer. De fleste af jer holder nok sabbatår og er i færd med at overveje, hvad der skal fyldes i det.

Her i foråret bad vi nogle af de studenter, der dimitterede sidste år om at give nogle gode råd til jer. Der er mange gode forslag om at flytte til udlandet og finde arbejde, om at udfordre sig selv, om at finde et job, der interesserer en, og om ikke at være bange for at ændre planer undervejs. Et rigtigt godt råd kommer fra Kristoffer, der skriver: ”Vær taknemmelig for de små ting i dit sabbatår og prøv ikke at sammenligne det med andres. Sabbatåret er hvad du gør det til, og der er ingen ”rigtig” måde at gøre det på”.

Et anden ting til overvejelse her i jeres sabbatår efter tre hektiske år i gymnasiet er at overveje at bruge lidt af jeres tid til at prøve at lave absolut ingenting. Det kan faktisk være ret svært men værdifuldt, når man ellers som jer er vant til have en travl hverdag, hvor I har været spændt ud mellem skole, venner, familie, fritidsinteresser og fritidsjob og ikke mindst de sociale medier. Jenny Odell, amerikanske kunster og lærer på Stanford University, skrev for nogle år siden bogen “How to do nothing”, som blev en stor succes. Den forholder sig kritisk til den tendens, at vi hele tiden skal vise, at vi har *gjort* noget med vores tid. Vi bliver optagede af at *bruge* tiden, men reflekterer ikke over, *hvad* vi bruger tiden på. Derfor foreslår hun, at vi skal starte med at gøre ingenting! Det er svært.

Men det er vigtigt at lære at gøre ingenting. Hun fortæller i den forbindelse en særlig historie fra Kina:

I det fjerde århundrede før Kristus skrev filosofen Zhuang Zhou historien *Det ubrugelige træ*. Her kommer en tømmerer forbi et stort, gammelt egetræ. Han vurderer, at træet er værdiløst og ubrugeligt, fordi dets gamle, krogede grene ikke er gode at bruge som tømmer.

Senere dukker træet op i tømmerens drømme, hvor det udspørger ham om hans definition på, hvad der er brugbart. ”Træer, der er gode som tømmer,” argumenterer det gamle egetræ, er meget ’brugbare,’ og alligevel bliver træerne fældet af mennesker, når de står i deres zenit. ”Hvis jeg havde været brugbar,” spørger egetræet, ”ville jeg så have vokset mig så stor, som jeg er nu?”

Træets pointe er, at det værdiløse kan være værdifuldt. Og der er en værdi i at gøre ingenting. Man kan stå stille og vokse lige som de gamle træer, men behøver ikke altid gøre noget brugbart, det er okay at gøre ingenting af og til. Og ved at gøre ingenting gør man faktisk også noget for sig selv, man kommer ned i gear og får tid til at tænke sig om.

Tag rådene om sabbatår med herfra og brug dem, som I vil. I kan både tænke selv og har så meget livsduelighed, viden og dannelse med i bagagen, at jeg er sikker på, at I vil forvalte den nyvundne frihed med omtanke og på den måde, der passer allerbedst til hver enkelt af jer. Tak for tiden her på Aarhus Katedralskole. Det har været en fornøjelse at lære jer at kende, og vi ønsker jer alt det bedste.

Med disse ord dimitterer jeg jer, årgang 2024, fra Aarhus Katedralskole.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/lone-eibye-mikkelsens-translokationstale-2024>